

Nationale Bond voor Belgische Eenheid

Geschiedkundig Overzicht
van het
Aktivisme

2de duizend

BRUSSEL

Drukkerij Oud-Huis Th. DEWARICHET
16, Wilde-Woudstraat

Uitgever H. LAMERTIN
1, Coudenbergstraat

1929

VOORWOORD

De uitgave van het Archief van den Raad van Vlaanderen moet niet aanzien worden als een episode van politieken strijd, maar als een geschiedkundig werk.

Bestaat er een Vlaamsch Nationalisme, wiens doel het is den Staat België van de landkaart te doen verdwijnen? Dit is de vraag die sinds den oorlog de Belgische politiek vergiftigt.

Buitenlandsche bladen, wetenschappelijke tijdschriften, houden zich vaak bezig met het Vlaamsch nationalisme, en niet zelden wordt deze beweging voorgesteld als zijnde van denzelfden aard als den nationalistischen drang in Tchechoslowakije, in Ierland of in Polen.

Tijdens den oorlog heeft de Duitsche pers een voortdurende propaganda gevoerd voor de anti-Belgische, Vlaamsche beweging, en dat zulks aldus een diepen indruk heeft gemaakt in de pro-Duitsche en neutrale landen, hoeft hoegenaamd geen betoog. Nog heden wordt deze beweging door talrijke bladen en tijdschriften in Duitschland, in Holland en zelfs in de Noorderrijke landen voorgesteld als een niet te ontkennen feit, een onderdeel van Europa's politiek.

De poging om een Staat (of Koninkrijk) Vlaanderen te stichten, afgescheiden van België, is begonnen tijdens den oorlog, met het activisme.

Het is dus wel van buitengewoon belang aan het publiek te toonen wat het activisme was, hoe het ontstond, welke politiek het voerde en welken invloed het op de Vlaamsche bevolking heeft uitgeoefend.

Bij het onderzoek van het Archief van den Raad van Vlaanderen hebben wij geen oogenblik de volgende principieën uit het oog verloren :

- 1° Zich houden aan een volstrekte objectiviteit, een allerstrengste onpartijdigheid;
- 2° Ieder bewijsstuk afwijzen dat geen historische waarde had, of dat moeilijkheden zou kunnen berok-

kenen aan personen die in het activisme slechts een bijkomende rol hebben gespeeld.

Het is ons doel niet in België onderlinge veeten te verwekken. Zij die in onze uitgave slechts persoonlijke aanvallen of verdachtmakingen zoeken, kunnen dit boek gerust terzijde leggen : het heeft voor hen geen belang.

Wij hebben ons van alle persoonlijkheden onthouden ten einde de historische waarde van dit werk niet te verminderen door het bekendmaken der namen van hen die wel medeplichtigen waren van het activisme, maar die sindsdien aan hun vroegere dwalingen hebben verzaakt.

De hierboven bedoelde personen kunnen gerust zijn : hun geheim blijft behouden.

Zelfs eischen wij geen wraak tegenover hen die scheppers of hoofden waren van het activisme.

Wij laten het aan den lezer over hun gedrag te beoordeelen.

* * *

Misschien is het niet zonder belang den oorsprong en de samenstelling van het Archief van den Raad van Vlaanderen nader te bepalen, en tevens hieraan toe te voegen dat wij slechts activistische of Duitsche bewijsstukken in dit werk hebben opgenomen. Dit boek bevat geen enkel document aangaande den weerstand der Belgische bevolking. Hierover wordt ook in onze andere publicaties geen gewag gemaakt, doch het ware wenschelijk indien een dergelijke verzameling eveneens het licht zag.

De documenten die hier volgen moeten kritisch gelezen worden. Niettegenstaande hun groot belang, dient niet uit het oog verloren te worden dat het aantal aanhangers van het activisme (door den Raad van Vlaanderen op 125,000 geschat) volgens het Archief niet meer dan 20,000 bedraagt (zijnde ongeveer 0.2 t. h. der Belgische bevolking).

HET UITGEVINGSCOMITEIT

CHARLES DEJONGH :

Voorzitter van den Wetgevenden Raad,
Oud-deken
van de Orde der Advocaten bij het Beroepshof te Brussel.

HENRI-HECTOR MAGLINSE :

Luitenant-generaal,
Oud-overste van den generalen staf.

OUVERLEAUX-LAGASSE :

Notaris te Brussel.

HENRI PIRENNE :

Professor aan de Gentsche Hoogeschool,
Lid van de Koninklijke Academie van België,
Secretaris
van de Koninklijke Commissie van Geschiedkundige Wetenschap.

HERBERT SPEYER :

Professor aan de Hoogeschool van Brussel.

EM. STEYAERT :

Eere-voorzitter van de Rechtbank van Eersten Aanleg te Gent.

BURGGRAAF CHARLES TERLINDEN :

Professor aan de Hoogeschool van Leuven,
Lid
van de Koninklijke Commissie van Geschiedkundige Wetenschap.

HUBERT VAN HOUTTE :

Professor aan de Gentsche Hoogeschool.

HET SECRETARIAAT

JACQUES PIRENNE :

Advocaat bij het Beroepshof te Brussel,
Professor aan de Hoogeschool van Brussel.

ARMAND WULLUS :

Professor aan het Atheneum van Brussel.

ALFRED ERRERA :

Professor aan de Hoogeschool van Brussel.

ROBERT WERNER :

Beheerder van maatschappijen, te Antwerpen.

LOUIS LÉGER :

Advocaat bij het Beroepshof te Brussel.

PAUL LESCORNEZ :

Infanterie reserve-kapitein.

JEAN BOELS :

Artillerie reserve-commandant.

GRAAF ADRIEN VAN DER BURCH :

Infanterie reserve-kapitein.

GRAAF JOFFROY D'ASPREMONT-LYNDEN :

Doctor in de Rechten.

DANIEL RYELANDT :

Advocaat te Brussel.

Inhoudstafel

HOOFSTUK ÉÉN.

HET DUITSCH GENERAAL-GOUVERNEMENT RICHT DE FLAMENPOLITIK IN.....	11
De inrichting der bezetting.	
Stichting van Jong-Vlaanderen. 7 Oktober 1914.	
Stichting van Volksopbeuring.	
De Flamenpolitik in de krijgsgevangenkampen.	
Instelling van de Commissie voor de Vlaam- sche Zaken. Januari 1915.	
Eerste voeling. 18 Juni 1915.	
Congres der Duitse rechtsgeleerden.	
Centraal Aktivistisch Comité.	
Het activisme komt te voorschijn.	
Vervlaamsching van de Hoogeschool van Gent. 15 Maart 1916.	
Splitsing van het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen. 25 Oktober 1916.	
Jong-Vlaanderen wenscht Hindenburg geluk.	
Het Vlaamsch nationalistisch programma wordt opgesteld. 7 Januari 1917.	

HOOFDSTUK II.

DE STICHTING VAN DEN RAAD VAN VLAANDEREN	27
De zitting van 4 Februari 1917.	

Bezoek van de afgevaardigden van den Raad van Vlaanderen aan den Kanselier. 3 Maart 1917.

De bestuurlijke scheiding. 21 Maart 1917.

HOOFDSTUK III.

DE VLAAMSCHЕ POLITIEK VAN VON BISSING. 33
 von Bissing verklaart zijne Vlaamsche politiek aan den Keizer. 6 April 1917.

HOOFDSTUK IV.

HET EERSTE OPTREDEN VAN DEN RAAD VAN VLAANDEREN 39
 Inrichting.
 De partijen in den Raad van Vlaanderen.
 Breuk van de Belgische regeering.
 De Oberkommission.
 Het Bestuur van von Falkenhausen. Mei 1917.

HOOFDSTUK V.

DE POLITIEK VAN DEN RAAD VAN VLAANDEREN. 45
 De Grondwet-Commissie stelt een programma op.
 Het programma Kimpe.
 De Raad stemt het Tolverbond met Duitschland.
 Programma Tack.
 Kanselier Michaëlis ontvangt de afgevaardigden van den Raad van Vlaanderen. 29 Augustus 1917.

Strijd tusschen den Raad en het Bureel.

Het nieuw Bureel van den Raad en zijne politiek.

De Commissie van Buitenlandsche Zaken spreekt zich uit tegen het Belgisch stamhuis.

Het grondgebied van Vlaanderen.

Raad van Vlaanderen van Augustus 1917 tot Januari 1918.

Kiezing van de Commissie van Gevolmachtigden.

HOOFDSTUK VI.

DE PROPAGANDA. 79
 Propagandabureelen.
 Vereenigingen.
 Meetingen.
 Vorming van het Centraal Propagandabureel.
 Het Deutsch-Flämische Gesellschaft en de propaganda in de krijgsgevangenkampen.
 De Raad van Vlaanderen en de wegvoeringen.

HOOFDSTUK VII.

DE INRICHTING VAN DE NIEUWE MACHTEN EN DE VERKIEZINGEN 91
 De Grondwetcommissie stelt een programma op.
 Aanhouding van Tack en Borms door het Belgisch gerecht.
 Uitslagen van de verkiezingen.
 De afdeling van Nationaal Verweer (Landsverdediging).

HOOFDSTUK VIII.

DE TWEEDE RAAD VAN VLAANDEREN	101
Op zoek naar een programma.	
Het programma der « Zes Punten ».	
Borms te Berlijn.	
Duitschland ontwikkelt zijne politiek.	
De Raad van Vlaanderen van Mei tot 25 Juli 1918.	
De oproep tot het Duitsche Volk.	
Feest van 11 Juli 1918.	
Reis van Brijs en Verhees naar Duitschland.	
Reis van Borms naar het front te Yperen.	
Bijeenkomst tusschen Borms en den Kanselier.	
Ontslag der Gevolmachtigden.	

HOOFDSTUK IX.

DE TOESTAND VAN HET AKTIVISME IN AUGUSTUS 1918	123
De bemachtiging van de Gemeentebesturen.	
Studiedagen, Mei 1918.	
Propagandabrochuren.	
Ontvangst van de Afgevaardigden van de Frontpartij.	
Meetingen.	
Aktivistische vereenigingen.	
Volksopbeuring.	
Het aktivisme in Holland.	

HOOFDSTUK X.

DE ZAAKGELASTIGDEN	133
Bezoeken te Spa, aan Kanselier von Hertling :	
26 Juli, 3 Augustus, 10 Augustus 1918.	

De Generaal-Gouverneur zoekt het aktivisme te ontwrichten.
Officieuse vergaderingen van den Raad.
Rede van den Onder-Kanselier von Payer.
Samenstelling van de Commissie van Zaakgelastigden.
De inrichting van de aktivistische provinciale machten.
Poging tot toenadering met de passivisten.
Vorbereiding eener voorloopige regeering voor België.
De ondergang.
De aktivisten verhoppen amnestie.